

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

На основу одлуке Изборног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду бр. 1125/1 од 23. 04. 2014. године, а у складу са чланом 65 Закона о високом образовању Републике Србије и чланом 116 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду, изабрани смо у Комисију за избор доцента за ужу научну област област Романистика (предмет: Методика наставе француског језика). Пошто смо прегледали конкурсни материјал, са посебним задовољством Изборном већу Филолошког факултета у Београду подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

На расписани конкурс, објављен у листу Послови бр. 569 од 14. 05. 2014. године, пријавиле су се две кандидаткиње: **др Јелена Брајовић** и **др Биљана Стикић** (азбучним редом).

ПОДАЦИ О КАНДИДАТКИЊАМА И ЊИХОВОЈ СТРУЧНОСТИ

Биографски подаци др Јелене Брајовић

Др Јелена Брајовић рођена је 1972. године у Бору. Студије француског језика и књижевности на Филолошком факултету у Београду уписала је 1991. а завршила их јуна 1996. године (просечна оцена 9,36). На истом факултету завршила је и постдипломске студије (просечна оцена 9,60) и одбранила магистарски рад под називом *Аутобиографске приче о детињству и младости у француској књижевности крајем XX века: Маргерит Јурсенар, Натали Сарот, Маргерит Дирас* 2002. године (ментор проф. др Јелена Новаковић). Докторску дисертацију насловљену *Књижевни текстови у уџбеницима и приручницима француског језика из перспективе савремених приступа настави страних језика* одбранила је 5. марта 2014. године (ментор проф. др Оливера Дурбаба).

Др Јелена Брајовић у својој биографији наводи да је од 1996. до 1998. године радила као професор француског језика у Гимназији „Борислав Петров Браца“ у Вршцу, где је предавала француски као први и други страни језик свим разредима и одељењима (српским и румунским). Од септембра 1998. године почиње да ради као библиотекар на Катедри за романистику Филолошког факултета у Београду. 22. фебруара 2006. године изабрана је за лектора за наставно-научну област Романистика, предмет Француски језик, на истој катедри, што је природна последица њеног савесног и стручног ангажовања као библиотекара, утолико пре што је на том послу показала најбоље квалитете стручног сарадника који је студенте поуздано усмеравао ка потребној литератури за писање прегледних радова. У оквиру предмета Савремени француски језик на првој и другој години држала је часове правописних вежби и, највише, превођења са француског језика

на српски. Почев од универзитетске 2012/2013. држи вежбе и на предмету Методика наставе француског језика. Конципирала је силабус новог предмета – Дидактика читања и настава француског језика (за циклус од 2014-2019. године). Има положене стручне испите за професора француског језика и књижевности и за библиотекара. Била је два пута стипендиста француске владе – једномесечне боравке у Паризу (децембра 2000. и новембра 2009. године) користила је ради стручног и научног усавршавања, а у познатим париским библиотекама стекла је темељна знања из области њеног научног интересовања. Други боравак је користила и ради прикупљања литературе потребне за писање доктората и консултација са професорима Универзитета у Кретеју и Версају.

Библиографија др Јелене Брајовић

1. Монографије

Autobiografska fikcija i detinjstvo: Margerit Jursenar, Natali Sarot, Margerit Diras, Београд, Задужбина Андрејевић, 2006.

2. Чланци у научним часописима и зборницима

- 1) *Književnost za decu u savremenoj udžbeničkoj literaturi za francuski kao strani jezik*, *Književnost i jezik* (Београд), ISSN 0454-0689, God. LVIII, br. 3-4 (2011), str. 323-340.
- 2) *Уџбеник Quoi de neuf?, савремени француски уџбеници и „педагогија пројекта“*, Иновације у настави (Београд), ISSN 0352-2334, XXVI, бр. 1 (2013), стр. 147-154.
- 3) *Sortir des murs avec François Bégaudeau : une possible exploitation du texte littéraire en classe de langue*, Colloque international DEAF La langue et la littérature à l'épreuve du temps : зборник радова са II међународног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (8-9. XI 2013) = actes du IIe colloque international, Faculté des Lettres et des Arts, Université de Krageujevac (8-9 XI 2013) (2013), Str. 447-455.
- 4) *Активности медијације у савременим уџбеницима и универзитетској настави француског као страног језика*, *Анали Филолошког факултета* (Београд), ISSN 0522-8468, Број 25, свеска 2 (2013), стр. 153-164.

3. Преводи и прикази књига

- 1) *Заувек ми: Преписка*, Паул Целан, Жизела Целан-Лестранж, превела и приредила Јелена Брајовић, Вршац, КОВ, 2009, 136 стр.
- 2) *Na Mostu godina:Prepiska Paula i Žizele Celan / Paul Celan, Žizela Celan // Sarajevske sveske* (Sarajevo) . – ISSN 1512-8539 . – Broj 21-22 (2008) . – str. 687-706
- 3) *Paul Celan: Jevrejski ratnik u Nemačkoj / Paul Celan // Kovine* (Vršac) . – ISSN 1452-0451 . – God. 8, broj 12 (2008) . – str. 78-80
- 4) *Opčinjenost / Žan-Mari Gistav Le Klezio // Književni magazin* (Београд). – ISSN 1451-0421 . – God. 5, broj 51 (2005) . – str. 8-11
- 5) *Prepiska sa Žizelom / Paul Celan // Književni magazin* (Београд). – ISSN 1451-0421 . – God. 4, broj 42 (2004) . – str. 22-24

4. Излагања на скуповима

- 1) *Француски институт – библиотека за ученика 21. века*, семинар Облици сарадње школске библиотеке са другим установама културе и образовања, Филолошки факултет Универзитета у Београду (8-9. 4. 2013)
- 2) *Sortir des murs avec François Bégaudeau : une possible exploitation du texte littéraire en classe de langue*, Colloque international Dire, écrire, agir en français, La langue et la littérature à l'épreuve du temps : II међународни скуп одржан на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (8-9. XI 2013)
- 3) *Читање ради читања*, Међународна научна конференција Хуманизам : култура или илузија? одржана на Филолошком факултету Универзитета у Београду (15-16. мај 2014)

Напомена: За сва излагања са наведеног списка др Јелена Брајовић приложила је и одговарајуће потврде.

Мишљење о досадашњем научном и стручном раду др Јелене Брајовић

У раду др Јелене Брајовић могу се препознати два периода. У првом преовлађује занимање за књижевност, односно преводилачки рад и истраживање аутобиографског жанра, нарочито дела три познате француске књижевнице, Маргерите Јурсенар, Натали Сарот и Маргерите Дирас. У другом периоду, Јелена Брајовић задржава сличну методологију рада – поглед из дијахронијске и синхронијске перспективе, те задржавање на савременим и/или иновативним појавама, али се предмет њеног занимања и истраживања премешта у област дидактике француског језика, на шта ћемо ставити акценат у даљем тексту. У радовима које у овом периоду објављује, др Јелена Брајовић говори о употреби књижевног текста у уџбеницима француског језика намењеним почетном нивоу, о могућој употреби књижевног текста у савременој настави страног језика на свим нивоима, о савременим уџбеницима и у њима уоченим новим техникама рада, као и о језичкој активности медијације у уџбеницима и у савременој универзитетској настави.

Функцију и дидактизацију књижевног текста у уџбеницима средњег и вишег нивоа коју Јелена Брајовић испитује у докторској тези, у раду *Књижевност за децу у савременој уџбеничкој литератури за француски као страни језик* (2011) сагледава и своје истраживање ове проблематике употпуњује увидом у уџбенике намењене почетном нивоу. Овим радом се жели показати на који начин је још на почетном нивоу учења језика могуће истаћи примарну функцију књижевног текста (задовољство читања) и покренути размишљање о језику, односно како је могуће уклопити читање у колективну активност, за коју се, под утицајем социо-когнитивних теорија учења, залаже актуелни акциони приступ у настави страног језика.

У текстовима објављеним пре и после докторске дисертације кандидаткиња на веома инструктиван начин указује на савремене тенденције у учењу/настави француског језика, укључујући подстицајне а маргинализоване језичке активности медијације, као и

особености савремене универзитетске наставе француског језика, о чему говори у чланку *Активности медијације у савременим уџбеницима и универзитетској настави француског као страног језика*, чиме показује широко и аналитички продубљено познавање актуелне наставне праксе. Ауторка се у овом раду осврће на активности медијације које су заступљене на Групи за француски језик и књижевност Филолошког факултета у Београду. Овде се констатује да се на часовима и у радионицама, у складу са акционом перспективом у учењу и настави страног језика, по којој ученика треба формирати као друштвеног актера, негује активност књижевног и стручног превођења, данас уклопљена у „педагошке“ и „друштвене“ пројекте, као и то да су заступљени и остали видови медијације. У чланку *Уџбеник Quoi de neuf?, савремени француски уџбеници и „педагогија пројекта“* ауторка указује на сличности и разлике између уџбеника француских и домаћих аутора. Овде се даје детаљна анализа сложених задатака - пројеката у уџбеницима намењеним старијим ученицима средњег и вишег нивоа језичке компетенције, да би се најновији уџбеник француског као страног језика домаћих аутора (*Quoi de neuf?*) упоредио са савременим француским уџбеницима. У раду се указује на богат избор разноврсних предлога, на коришћење књижевних текстова у готово свим језичким активностима, на употребу технике пројекта. Ова техника, коју француски дидактичари сматрају веома подстицајном, доприноси развијању и општих и језичко-комуникативних компетенција ученика. Систематизацијом њених варијанти у посматраном уџбенику, указује се и на разлику између сложеног задатка (пројекта) и једноставног (комуникативног) задатка, као и на пожељну динамику и интеракције које подстиче пројектни облик рада.

Ослањајући се на релевантна новија истраживања читања на страном језику али и на поставке акционог приступа у настави страног језика, кандидаткиња даје и конкретно применљиве и методички подстицајне предлоге за могућу употребу књижевног текста на часовима француског језика, то јест говори о могућем уклапању читања у колективну активност и/или нејезичке задатке (*Sortir des murs avec François Bégaudeau : une possible exploitation du texte littéraire en classe de langue*), чиме се савремена дидактичка мисао на врло успео начин приближава наставницима-практичарима. Ауторка овде указује на могућности употребе интегралног књижевног дела на часу страног језика, и закључује да коришћење литерарног текста не само за комуникативне задатке (писана и усмена продукција и интеракција), него и за остваривање нејезичких задатака (планирање пишчеве посете, одласка са њим на утакмицу или концерт, организовање округлог стола) значи повезивање школског и ваншколског, аутентичног читања / учења и деловања, што уноси нову динамику у рад са ученицима средњег и вишег нивоа, а пре свега на њих делује мотивационо. Ако је један од најважнијих задатака који стоје пред наставником да пробуде и одрже мотивацију ученика у савладавању страних језика, онда се овај рад може сматрати важним доприносом савременој дидактици француског језика.

У свом најзначајнијем научном раду, докторској тези, кандидаткиња истражује место, врсте, улогу и обраду књижевног текста у уџбеницима француског језика објављеним у Француској и у Србији у другој половини 20. века и у првој деценији 21. века. Упоређујући улогу коју преовлађујући концепти наставе и учења страног језика у различитим периодима додељују књижевном тексту са конкретним уџбеничким остварењима, намењеним средњем и вишем нивоу, Јелена Брајовић издваја доминантне приступе литерарним текстовима. Средином прошлог века аутори уџбеника бирају књижевне текстове погодне за остваривање образовно-васпитног и језичког циља наставе,

помоћу усмене активности „објашњавања текста“ и писмене активности „коментарисања текста“. У доба доминације структурализма, литерарни одломци су предлошци за савладавање техника глобалног и детаљног разумевања текста, као и за уочавање специфичности књижевног дискурса. Почев од краја 80-их година, књижевни текст, изабаран по критеријумима језичке и тематске прикладности, постаје предлошак за развијање хеуристичких стратегија помоћу којих ће ученик постепено откривати значење и вредност литерарног штива, у интеракцији са самим текстом, осталим ученицима или професором, непрестано преиспитујући своја тумачења и упоређујући их са другачијим могућностима. Теза прати промену статуса ученика-рецептора, из периода када се у средишту наставне активности налазе наставник и текст, у статус читаоца који „комуницира“ са текстом. Почев од комуникативног приступа, ученикове когнитивне и емоционалне ресурсе покрећу добро изабран књижевни текст и активности (писане рецепције и продукције) које отварају пут интерпретације и копродуктивности, по савременим истраживачима - једини прави пут ка аутономном читаоцу и ка независном кориснику страног језика. Резултат истраживања води закључку о предностима савремених приступа, који подстичу задовољство у читању и писању, као и размишљање о језику, чиме ученике мотивишу за учење страног језика. Модалитете ученикове активности Ј. Брајовић представља следећим хронолошким низом: превођење – објашњавање текста – глобално и детаљно разумевање текста – писане/стваралачке активности – сложени задаци/ реалистично деловање. Праксу предлагања све сложенијих текстова како учење напредује замењује савремена пракса предлагања све сложенијих задатака, чији би циљ био постепено и повезано развијање различитих способности код ученика.

Пружајући увид у модалитете активности ученика/читаоца књижевног текста у другој половини 20. и на почетку 21. века, кандидаткиња, с једне стране, истиче добре стране савремене наставе страног језика, која тежи постепеном и повезаном развијању различитих способности код ученика, а с друге стране указује на значајну и незаобилазну улогу коју књижевни текст има у тако осмишљеној настави/учењу страног језика. Уз критички резонован приказ метода и приступа, посебан квалитет докторске дисертације Јелене Брајовић представља и инвентивна употреба компаративне методе која се огледа у методичком тумачењу истих текстова/писаца у различитим контекстима (француски/српски уџбеници, уџбеници различитих методолошких периода).

Како због прегледа теоријских приступа, тако и због описаних и анализираних активности, смерница за осавремењивање приступа књижевним текстовима у настави француског језика, ово истраживање би могло бити од користи наставницима, ауторима уџбеника и ученицима-читаоцима, а са теоријског аспекта несумњиво представља значајан допринос романистици и пример систематично написаног рада, са добрим познавањем предмета испитивања и ослонцем на релевантној литератури.

Склоност ка заокруживању, темељном и систематичном испитивању изабране проблематике очигледна је како у докторској тези кандидаткиње, тако и у сваком њеном раду појединачно.

Ово, сасвим профилисано научно интересовање за дидактичко-методичке теме праћено је у досадашњем раду Јелене Брајовић не само школски артикулисаним занимањем за актуелну теоријско-интерпретативну проблематику (магистарски рад и на основу њега објављена монографија *Autobiografska fikcija i detinjstvo: Margerit Jursenar, Natali Sarot, Margerit Diras*, 2006), једнако као и преводилачким афинитетом према неким

од најрафиниранијих писаца модерне француске књижевности (Ле Клезио), односно аутора који су писали и на француском језику (П. Целан). Треба додати и то да је овакво опредељење кандидаткиње потврђено акрибично и инспиративно написаним предговорима превода, односно приказима дела одабраних писаца.

Из приложене библиографије види се и да је др Јелена Брајовић са рефератима узела учешћа на 3 научна скупа, од којих су 2 међународна, што посредно најбоље говори о њеној жељи да се квалитет властитих резултата провери пред најеминентнијим научницима из области којима су реферати посвећени.

Мишљење о испуњености других услова за рад

Др Јелена Брајовић ради у звању лектора на Катедри за романистику Филолошког факултета у Београду. У оквиру предмета Савремени француски језик на првој и другој години држи часове превођења са француског језика на српски, а почев од универзитетске 2012/2013. године држи и вежбе из Методике наставе француског језика на четвртој години основних студија. Веома савесно испуњава све наставне обавезе, а на првом месту стручно и предано ради са студентима. На часовима је показала све квалитете доброг педагога - упућеност у стручну и научну пробелематику, методичку способност преношења знања на студенте и комуникативност. О томе сведочи и висока оцена њеног педагошког рада добијена на унутарфакултетској евалуацији. С обзиром на дидактичка знања која је стекла радом на успешно одбрањеној докторској дисертацији дала је велики допринос конципирању силабуса за нов предмет (*Дидактика читања и настава француског језика*) у новом циклусу акредитације. Без озбира што је докторирала недавно (5. марта 2014), њен допринос је препознатљив на Катедри и запажен међу студентима на мастер студијама. У складу са својим формацијским овлашћењима кандидаткиња је учествовала у процесу формирања научног и наставног подмлатка.

Биографски подаци – др Биљана Стикић

Др Биљана Ј. Стикић рођена је 15. 02. 1970. у Новом Саду. Студије француског језика и књижевности завршила је 1993. године на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду (просечна оцена 7,23). Специјалистички рад под насловом “Анализа типичних грешака студената треће и четврте године на писменим испитима из француског језика”, одбранила је 1996. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду. Магистарске студије завршила је 2000. године на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду (просечна оцена: 9,80), одбранивши магистарску тезу под насловом “Настава и уџбеници француског језика код Срба у Првом светском рату”. Докторску дисертацију из филолошких наука под насловом “Настава француског језика у Србији 1918-1941” одбранила је 2008. године на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду одбранивши докторску дисертацију под насловом “Настава француског језика у Србији 1918-1941”. Кандидаткиња не наводи ко јој је био ментор у изради докторске, а ни магистарске тезе.

Своју наставничку каријеру др Биљана Стикић започела је као наставник француског и италијанског језика у приватној школи “Saint-Lazare” у Новом Саду (1993/1994 и 1994/1995). Затим је радила као професор француског и латинског језика у средњој школи “Светозар Милетић” у Новом Саду (1995/1996 и 2007/2008), где је предавала стручни француски језик и латински језик за биротехничаре. Од академске 2008/2009 до 2012/2013 др Биљана Стикић радила је у звању доцента за ужу научну област Методика наставе француског језика и књижевности на Катедри за романистику Филолошко-уметничког факултета Универзитета у Крагујевцу, где је држала предавања и вежбе из следећих предмета: Методика наставе француског језика, Теорије и методе у настави француског језика, Усвајање страног језика и језичке вештине, Културе и језици француских региона, Француска цивилизација, Француски језик 1 и Француски језик 2 (за студенте других филолошких група), Методе и технике научних истраживања (на мастер студијама). Др Биљана Стикић у својој биографији истиче и да је током периода доцентуре руководила изработом пет мастер радова, да је увела два нова изборна наставна предмета, да је била члан научног и организационог одбора конференције катедара романистике из региона *Француске студије данас* (Les études françaises aujourd’hui), као и да је учествовала у припреми програма за акредитацију Катедре за романистику Филолошког факултета у Бањој Луци. Поред ових података, у својој биографији др Биљана Стикић истиче и да је члан лингвистичке научно-истраживачке екипе на међународном пројекту Универзитета Сорбона 3 (*Grammaire et contextualisations*) којом руководи Лабораторија DILTEC (Didactique des langues, des textes et des cultures) од 2011.

Према наводима из биографије, др Биљана Стикић је више пута била на усавршавању у иностранству. Године 1990. користила је стипендију Владе Републике Италије за студенте са универзитета источноевропских држава (Италијански језик и цивилизација, Рим и Калабрија), а две године касније на Универзитету Сорбона у Паризу похађала је курс из француског језика и цивилизације (Cours de langue et de civilisation française). У два наврата користила је стипендију Француске владе и Француског културног центра (данашњег Француског института): 2002. године на Универзитету “Marc Bloch” у Стразбуру и 2006. године у Центру за усавршавање наставника француског језика и књижевности у Вишију (CAVILAM). У биографији нема података о трајању ових студијских боравака.

Библиографија др Биљане Стикић

1. Монографије

Stikić, Biljana (2012), *Usvajanje stranog jezika u specifičnom kontekstu: francuski jezik i Srbi u Prvom svetskom ratu*, (Recenzenti prof. dr Miograd Radović i prof. dr Nenad Krstić), Novi Sad: Akademaska knjiga.

2. Чланци у научним часописима и зборницима

1. Стикић, Биљана (2014), *Категоријална демаркација научне дисциплине: методика наставе страних (француског) језика у Србији током међуратног периода*. <https://ns.academia.edu/BiljanaStikic>

2. Stikić, Biljana (2013), Cours de langue française par Laval et Petrović: introduction et application de la méthode directe en Serbie 1920. Colloque APHELLE – APEF *O livro pedagógico em lingua estrangeira do século XIX ao século XXI / Le livre pédagogique en langue étrangère* (12-13 décembre 2013), Escola Superior de Educação e Comunicação da Universidade do Algarve, Faro, Programme. (parution en 2014)
3. Стикић, Биљана (2014), Слагање партиципа перфекта и антепозиционираног директног објекта у италијанском и француском језику: контрастивно-дијакронички приступ, *Лунар*, 52, Универзитет у Крагујевцу (приредили Радмила Настић и Часлав Николић), 97-110.
4. Stikić, Biljana (2013), Le procédé de séparation/intégration fonctionnelle à l'aide des pronoms *je/nous* dans le discours politique français. Colloque des départements d'études romanes *Les études françaises aujourd'hui. De la pensée à son expression* (9-10 novembre 2012). *Godišnjak*, vol. spécial. XXXVIII-3 (numéro édité par Snežana Gudurić et Tamara Valčić Bulić), Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Novi Sad, 99-108.
5. Стикић, Биљана (2013), Уџбеници француског језика и развој методолошких система: рефлексја у насловима, *Лунар*, 50, Крагујевац (уредници Часлав Николић и Владимир Поломац), 73-82.
6. Stikić, Biljana (2012), La formation de la jeunesse serbe en France 1916-1920 : aspects de l'acquisition et de l'apprentissage du français. *Documents pour l'Histoire du Français Langue Etrangère ou Seconde*, Paris, (numéro édité par Marie-Christine Kok Escalle et Despina Provata), 49, 183-199.
7. Stikić, Biljana (2012), L'Enseignement public du FLE et de l'ALE sur objectif spécifique : Lequel des deux rivaux a remporté la palme en Serbie (1918-1945). Colloque Französisch, Deutsch und Englisch : Konkurrenz von drei Sprachen zwischen 1850 und 1945, Français, allemand et anglais: trois langues rivales entre 1850 et 1945, French, German and English: three languages in competition between 1850 and 1945), GMF-Kongress 2012, Campus Essen UDE, Livre des résumés, 3. (parution en décembre 2014, Documents pour l'histoire du français langue étrangère ou seconde, 53, Paris).
8. Stikić, Biljana (2012), Le système verbal du français et son discours grammatical : le cas des grammaires pédagogiques serbes 1901-1950. Colloque de la SIHFLES *Grammaire et enseignement du français langue étrangère ou seconde : permanences et ruptures, du XVIe au milieu du XXe siècle* 7-9 juin 2012), Facoltà di lingue et letteratura straniera di Ragusa, Università di Catania, Ragusa, Livre des résumés, 22 (parution en 2014, Documents pour l'histoire du français langue étrangère ou seconde, 52, Paris).
9. Стикић, Биљана (2012), Методе у настави француског језика у Србији: од традиционалне до директне. *Наслеђе*, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 22, 125-132.
10. Stikić, Biljana (2012), *Bonjour Monsieur le Maire!* : Analyse des séquences introductives de dialogues télédiffusés. Actes du Colloque *Langue, littérature et culture françaises en contexte francophone*, Département de langues et littératures romanes, Faculté de Philologie Blaže Koneski, Université St. Cyrille et Méthodie, Skopje, (numéro édité par Zvonko Nikodinovski), 200-210.
11. Stikić, Biljana (2011), *Bonjour Monsieur le Maire!* Television Dialogue Structure in Terms of Connectors. Programme and Book of Abstracts The Sixth International

- Interdisciplinary Symposium *Susret kultura / Encounter of Cultures*, 1st December 2011)
Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, p. 85.
12. Стикић, Биљана (2011), L'acquisition du FLE et la compétence discursive : sur la maîtrise des genres discursifs à l'oral. Colloque des départements d'études romanes *Les études françaises aujourd'hui. Dire, écrire, agir en français* (22-23 octobre 2010, Kragujevac), *Наслеђе*, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, (numéro coordonné par Katarina Melić et Tijana Ašić), 19, 445-452.
 13. Stikić, Biljana (2010), L'enseignement du français en Serbie 1918-1941 : niveau universitaire. Colloque des départements d'études romanes *Les études françaises aujourd'hui*. (6-7 novembre 2009), *Godišnjak*, Filozofski fakultet, Novi Sad, vanr. broj, (numéro édité par Pavle Sekeruš et Tamara Valčić Bulić), XXXV-3, 247-254.
 14. Stikić, Biljana (2010), Jedan aspekt savremene kulture: natpisi o primerenom ophođenju u javnim ustanovama u Strazburu. Zbornik radova Petog međunarodnog interdisciplinarnog simpozijuma *Susret kultura / Encounter of Cultures*, Knjiga 1, Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Novi Sad, 389-394.
 15. Stikić, Biljana (2010), Glagol *razgrabiti* na osnovu upotrebe u neslužbenim tekstovima na Internetu. Zbornik radova sa međunarodnog naučnog skupa Srpski jezik, književnost i umetnost (30-31. X 2009, Kragujevac), knjiga I *Jezički sistem i upotreba jezika*, Filološko-umetnički fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac, (urednik Miloš Kovačević), 391-397.
 16. Stikić, Biljana (2009), Elementi civilizacije u nastavi francuskog jezika u srednjim školama u Srbiji tokom međuratnog perioda. III međunarodni kongres primenjene lingvistike, IIIe congrès international de linguistique appliquée (31. X-1.11. 2009), Knjiga rezimea, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Novi Sad.
 17. Стикић, Биљана (2009), Формирање наставника француског језика при Француском институту у Београду. *Наслеђе*, Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу, Крагујевац, (уредник Драган Бошковић), 13, 195-206.
 18. Стикић, Биљана (2009), Почети средњошколске наставе француског језика у Србији. Зборник радова међународне конференције *Језик, књижевност, идентитет*, 1 Језичка истраживања, Филозофски факултет Универзитета у Нишу, Ниш, 237-248.
 19. Stikić, Biljana (2006), *Langue, culture et civilisation françaises en Serbie 1918-1941. Livre des résumés du Colloque de la SIHFLES Le français langue des élites dans le bassin méditerranéen et les pays balkaniques XVIIIe siècle – moitié XXe siècle* (7-9 novembre 2006), Université Galatasaray, Istanbul, 34.
 20. Stikić, Biljana (2005), Du maître de français au professeur de français en Serbie du XIXe siècle. Actes du Colloque de la SIHFLES tenu en décembre 2004 à l'Université Valencia. *Documents pour l'Histoire du Français Langue Etrangère ou Seconde*, Lyon (numéro édité par Brigitte Lépinette, Maria Elena Jiménez et Julia Pinilla), 33/34, 187-196.
 21. Stikić, Biljana (2004), L'enseignement des langues par la radio dans l'entre-deux-guerres : l'exemple de Radio Belgrade et d'autres radios européennes. Actes de la Journée d'étude tenue en décembre 2003 à l'Ecole Normale Supérieure de Lyon. *Documents pour l'Histoire du Français Langue Etrangère ou Seconde*, Lyon (numéro coordonné par Gisèle Kahn et Marie-Christine Kok Escalle), 32, 73-96.
 22. Stikić, Biljana (2003), La réception et l'utilisation des *Aventures de Télémaque* en Serbie. Actes du Colloque organisé à Bologne du 12 au 14 juin 2003 à l'Université de Bologne.

Documents pour l'Histoire du Français Langue Etrangère ou Seconde, Lyon (numéro dirigé par Nadia Minerva, seconde partie), 31, 65-69.

23. Stikić, Biljana (2002), Radio et enseignement: premiers pas, de 1924 à 1934. *Le français dans le monde*, Paris, Revue de la Fédération internationale des professeurs de français (FIPF), 321, 31-32.

3. Излагања на скуповима

Др Биљана Стикић наводи да је до сада учествовала са рефератом на 15 научних скупова, али ове податке не документује ниједном потврдом организатора ових скупова. Реч је о следећим скуповима (са излагањем рада):

1. L'argumentation et la politique : le connecteur de contre-orientation *mais* dans le discours politique français, *The Linguistics of Rhetoric and Debate*, International Linguistic Association 59th Annual Conference, May 22-24 2014, Université de Paris II-Panthéon-Assas
2. Cours de langue française par Laval et Petrović: introduction et application de la méthode directe en Serbie 1920. Colloque APHELLE – APEF *O livro pedagogico em lingua estrangeira do século XIX ao século XXI / Le livre pédagogique en langue étrangère* (12-13 décembre 2013), Escola Superior de Educação e Comunicação da Universidade do Algarve, Faro (Portugal).
3. Le procédé de séparation/intégration fonctionnelle à l'aide des pronoms *je/nous* dans le discours politique français. Cinquième colloque des départements d'études françaises *De la pensée à son expression* (9-10 novembre 2012), Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Novi Sad.
4. Le système verbal du français et son discours grammatical : le cas des grammaires pédagogiques serbes 1901-1950, Colloque SIHFLES *Grammaire et enseignement du français langue étrangère ou seconde : permanences et ruptures, du XVIe au milieu du XXe siècle* (7-9 juin 2012), Facoltà di lingue e letterature straniere di Ragusa, Università di Catania, Ragusa (Italia).
5. *Bonjour Monsieur le Maire!* : Analyse des séquences introductives de dialogues télédiffusés. Actes du Colloque *Langue, littérature et culture françaises en contexte francophone*, Département de langues et littératures romanes, Faculté de Philologie Blaže Koneski, Université *St. Cyrille et Méthodie*, Skopje, (numéro édité par Zvonko Nikodinovski), 200-210
6. *Bonjour Monsieur le Maire!* : Analiza strukture televizijskih dijaloga sa aspekta konektora iskaza, Šesti međunarodni interdisciplinarni simpozijum *Susret kultura / The Sixth International Interdisciplinary Symposium Encounter of Cultures* (1st December 2011), Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Novi Sad.
7. L'acquisition du FLE et la compétence discursive : sur la maîtrise des genres discursifs à l'oral, Colloque des départements des langues romanes *Etudes françaises aujourd'hui : Dire, écrire, agir en français* (22-23 octobre 2010), Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу, Крагујевац.
8. Jedan aspekt savremene kulture: natpisi o primerenom ophođenju u javnim ustanovama u Strazburu. Peti međunarodni interdisciplinarni simpozijum *Susret kultura / The Fifth*

- International Interdisciplinary Symposium *Encounter of cultures* (1st December 2009) *Encounter of cultures*, Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Novi Sad.
9. L'enseignement du français en Serbie 1918-1941 : niveau universitaire, Colloque des départements d'études françaises (6-7 novembre 2009), Filozofski fakultet, Univerziteta u Novom Sadu, Novi Sad.
 10. Glagol *razgrabiti* na osnovu upotrebe u neslužbenim tekstovima na internetu, Naučni skup *Srpski jezik, književnost, umetnost* (30-31. X 2009, Kragujevac), Filološko-umetnički fakultet Univerziteta u Kragujevcu.
 11. Почеци средњошколске наставе француског језика у Србији, Научни скуп *Језик, књижевност, идентитет* (24-25. април 2009), *Conference Language, Literature, Identity*, Департман за англистику, Филозофски факултет Универзитета у Нишу, Ниш.
 12. Langue, culture et civilisation françaises dans l'enseignement du français en Serbie 1918-1941, Colloque international de la SIHFLES *Le français langue des élites dans le bassin méditerranéen et les pays balkaniques XVIIIe siècle – XXe siècle* (7-9 novembre 2006), Département des langues et littératures étrangères, Université Galatasaray, Istanbul.
 13. Du maître de français au professeur de français en Serbie du XIXe siècle, Colloque international de la SIHFLES *L'enseignement du français en Europe autour du XIXe siècle : histoire professionnelle et sociale* (décembre 2004), Université de Valence, Valencia.
 14. *L'enseignement du français par la radio*, Journée d'étude de la Société internationale pour l'histoire du français langue étrangère ou seconde (Conférence donnée en décembre 2003 à l'invitation des organisateurs), Ecole Normale Supérieure, Lyon.
 15. La réception et l'utilisation des *Aventures de Télémaque* en Serbie, Colloque international de la SIHFLES *Les Aventures de Télémaque : trois siècles d'enseignement du français* (juin 2003), Université de Bologne, Bologne.

Мишљење о досадашњем научном и стручном раду др Биљане Стикић

Пре него што изнесемо мишљење о досадашњем научном и стручном раду кандидаткиње др Биљане Стикић, слободни смо да укажемо на следеће:

1) Кандидаткиња није приложила своју докторску дисертацију као ни монографију коју наводи на списку радова, па се Комисија о научном доприносу тих радова не може изјашњавати.

2) Кандидаткиња није приложила ни неке чланке (односно њихове фотокопије) са списка објављених радова, а то су: *Cours de langue française par Laval et Petrović: introduction et application de la méthode directe en Serbie 1920* (рад под бр. 2 са списка “Чланци у научним часописима и зборницима” у горњем тексту), *Le procédé de séparation/intégration fonctionnelle à l'aide des pronoms 'je/nous' dans le discours politique français* (рад под бр. 4), *Le système verbal du français et son discours grammatical: le cas des grammaires pédagogiques serbes (1901-1950)* (рад под бр. 8), *Почеци средњошколске наставе француског језика у Србији* (рад под бр. 18), *Radio et enseignement: premiers pas, de 1924 à 1934* (рад под бр. 23).

3) Чланак под бројем 1 са списка “Чланци у научним часописима и зборницима” у горњем тексту (*Категоријална демаркација научне дисциплине: методика наставе*

страних (француског) језика у Србији током међуратног периода) представља, заправо, текст необјављеног рада, за који у конкурсној документацији нема потврде да је прихваћен за штампу у неком часопису или зборнику радова, него само стоји назнака да се може наћи на сајту <https://ns.academia.edu/BiljanaStikic>. Међутим, пошто није у питању електронски научни часопис, него сајт отвореног типа на који аутори могу постављати како објављене тако и необјављене радове, ни овај чланак Комисија не може узети у обзир у оцени научног и стручног рада др Биљане Стикић.

4) Неки наслови са списка радова који је др Биљана Стикић приложила, представљају, заправо, резимее штампане у књигама апстраката са научних конференција. То су следећи наслови: *Langue culture et civilisation françaises en Serbie (1918-1941)*, под бројем 19 са списка “Чланци у научним часописима и зборницима” (у горњем тексту), затим *Elementi civilizacije u nastavi francuskog jezika u srednjim školama u Srbiji tokom međunarodnog perioda* (под бр. 16 са истог списка), као и *Bonjour Monsieur le Maire! Television Dialogue Structure in Terms of Connectors* (под бр. 11 са горњег списка). Овај последњи резиме има готово идентичан наслов као чланак под бр. 10 који је објављен у зборнику са научне конференције. Како се научни допринос ни наставника ни сарадника не може процењивати на основу резимеа из књига апстраката, Комисија поменуте наслове не може узети у обзир у својој оцени научног и стручног рада кандидаткиње.

5) За рад под бр. 7, *L'enseignement public du FLE et de l'ALE sur objectif spécifique : Lequel des deux rivaux a remporté la palme en Serbie (1918-1945)*, приложена је потврда од 7. новембра 2013. са знаком да ће рад највероватније бити објављен, као и да се рад управо шаље на рецензију. Међутим, о исходу рецензије, кандидаткиња не даје никакво обавештење нити прилаже потврду да је рад прихваћен за штампу.

Имајући у виду претходне напомене (1-5), Комисија ће анализу научног и стручног доприноса др Биљане Стикић базирати на осталим радовима са списка, које је кандидаткиња приложила у оквиру конкурсне документације.

Научна интересовања др Биљане Стикић највише су окренута проблематици историје наставе француског језика у Србији, а резултати ових истраживања доприносе бољем разумевању улоге француског језика у српској просвети и култури XIX и првој половини XX века у контексту француско-српских културних веза. Тако се у раду *Du maître de français au professeur de français en Serbie du XIXe siècle* др Биљана Стикић интересује за почетке институционализоване наставе француског језика у Србији, од првих наставника француског који су попут Околског или Шарла Арена били странци, до првих универзитетских професора француског језика у нас као и о њиховој улози у оснивању Француског семинара на Великој школи 1896-97. Већи део рада чине фактографски подаци из биографија првих наставника француског језика, што је непотребно будући да су најважније информације о првим предавачима француског језика доступне у постојећој литератури (нпр. у књизи Михаила Павловића *Катедра за француски језик и књижевност у Београду*, Филолошки факултет у Београду 2008, друго издање, а прво је објављено 2002. године). Сама проблематика институционализације наставе француског језика кроз анализу архивске грађе дата је на две стране са акцентом на очекиваним компетенцијама наставника француског језика с краја 19. века, онако како су то прописивале тадашње просветне власти. Рад *L'enseignement du français en Serbie 1918-1941 : niveau universitaire* говори о стању у универзитетској настави француског језика у Србији између два светска рата. Ауторка констатује да овај период представља

почетак интересовања за дидактику француског језика на нашим просторима. Овај рад, међутим, има озбиљан методолошки недостатак, а то је одсуство библиографских референци на које би се ауторка позвала и у односу на њих одредила како би се, потом, у анализи јасније сагледао њен научни допринос. Уместо списка литературе, на крају рада стоји напомена да је чланак донекле измењен и прилагођен део ауторкине докторске тезе, а заинтересовани читалац се упућује на сајт Филозофског факултета у Новом Саду, где би, ваљда, требало да пронађе очекиване библиографске податке. Међутим, такав приступ методолошки је неодржив не само у научним, него и у семинарским радовима, а пошто је овде реч о чланку објављеном у категоризованом научном часопису (*Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду*), Комисији остаје нејасно зашто у процесу рецензије овакав методолошки пропуст није исправљен. Рад *Формирање наставника француског језика при Француском институту у Београду* бави се занимљивом темом стручног усавршавања средњошколских наставника француског језика између два светска рата на летњим семинарима које је пуних 13 година организовао Француски институт под руководством проф. Ибровца и Пола Масаеа. Анализирајући садржај ових семинара ауторка констатује да је још у међуратном периоду у Србији била актуелна директна метода у настави француског језика, као и да су програми семинара поред језика са елементима методике наставе укључивали и француску књижевност и цивилизацију. Прегледни рад *Метод у настави француског језика у Србији: од традиционалне до директне Дидактичка проблематика* проучава период који је претходио увођењу директне методе у настави страних језика у Србији, као и њено уобличавање и примену у другим земљама. Интересовање кандидаткиње за историјске аспекте учења и наставе француског језика види се и из следећа два рада: *L'enseignement des langues par la radio dans l'entre-deux-guerres : l'exemple de Radio Belgrade et d'autres radios européennes* и *La formation de la jeunesse serbe en France 1916-1920 : aspects de l'acquisition et de l'apprentissage du français*. У првом раду говори се о радиофонијској настави француског језика у међуратном периоду, те о улози Радио Београда у ширењу интересовања за стране језике, пре свега француског, немачког и енглеског, а по узору на неке иностране радиостанице на којима је настава страних језика путем радија у то време била актуелна. Рад обилује илустрацијама лекција по хронолошким етапама уз коментаре о примењиваним методама, да би се на крају дале информације о публици којој је оваква настава била намењена. Рад је занимљив и као документ о једном времену у којем су се, захваљујући радију, страни језици могли приближити сваком грађанину, без обзира на професију или старосну доб. Иако су још у то време језички зналци скретали пажњу научне и стручне јавности на недостатке овакве наставе страних језика, њено постојање и код нас указује на значај који је француски у не тако давној прошлости имао у Србији. Оно што недостаје овом иначе занимљивом раду јесте синтеза резултата истраживања, као и ауторкино јасније одређење према радиофонијској настави страних језика са становишта савремених дидактичких приступа. Раду недостаје закључак, где се једна таква синтеза могла дати у светлу савремене дидактичке мисли. У другом раду (*La formation de la jeunesse serbe en France 1916-1920 : aspects de l'acquisition et de l'apprentissage du français*) др Биљана Стикић третира занимљиву тему о школовању српске омладине у Француској током и после Првог светског рата, о томе како су млади у егзилу научили француски језик, којим методама, као о проблемима у савладавању градива са којима су били суочени пре свега они који по доласку у Француску нису имали никаква предзнања из француског језика. Рад под насловом *La réception et l'utilisation des Aventures de Télémaque en Serbie*, бави се

рецепцијом познатог Фенелоновог романа код Срба у XVIII и XIX веку, као и улогом Доситеја Обрадовића и других српских интелектуалаца тога времена у популаризовању овог дела, које ће крајем XIX века уз француске класике бити једно од незаобилазних штива у настави француског језика код Срба. Ауторка констатује да су у периоду између два светска рата Фенелона у потпуности потиснули француски класици из уџбеника француског као и из лектире, као и да је од Другог светског рата до данас Фенелонов роман престао да буде предмет подробнијег научног интересовања. Међутим, не види се најјасније ауторкин научни допринос у овом истраживању, будући да је о *Телемаку* тј. о његовој рецепцији код нас писало више аутора, а од савремених - Ненад Крстић, на којег се ауторка у раду позива само да би констатовала да за Фенелонов роман и даље постоји одређено занимање проучавалаца француске књижевности.

Спону између прошлости и садашњости у светлу дидактичких истраживања налазимо у раду под насловом *Уџбеници француског језика и развој методолошких система: рефлексија у насловима*, у којем се разматра еволуција у насловима школских уџбеника француског језика у Србији по узору на савремене методе учења француског као страног језика објављене у Француској. Овде се истиче да до прелаза од административних ка сликовитијим насловима уџбеника француског језика долази са појавом комуникативне методе, као и данас актуелног акционог приступа, што би требало да значи да су наслови савремених уџбеника у извесној мери одраз еволуције дидактичких приступа настави страних језика, односно последица развоја методолошких система и промене педагошко-психолошког приступа у организовању наставе страних језика. Остаје, међутим, утисак да основна хипотеза у овом раду није потврђена, будући да се као једини домаћи аутор код којег су наслови уџбеника француског одраз комуникативне методе помиње Душанка Точанац-Миливојев. Осим тога, у веома кратком закључку налазимо збуњујућу констатацију, која чак доводи у питање основну хипотезу, а то је да су малобројни српски аутори “били спремни да уоче појаву новитета и да их примене у својим делима” (стр. 80). Наиме, ако су тек малобројни српски аутори били спремни да прихвате поменуте новитете у погледу наслова својих уџбеника, то би требало да значи да су и уџбеници са сликовитијим насловима малобројни у односу на оне са административним насловима. Међутим, то онда релативизује утицај савремених метода на наслове уџбеника, а могло би се рећи и да је донекле у супротности са ауторкиним закључком да су уџбеници француског језика намењени државним школама “доживљавали метаморфозу у складу са развојем методолошких система доминантних у настави страних језика, мада је реч о једном процесу који се одвијао са извесним кашњењем” (стр. 80).

Др Биљана Стикић објавила је и неколико радова у којима се не бави историјским аспектима наставе француског језика код нас, него споном дидактике и прагматике (као у чланку *L'acquisition du FLE et la compétence discursive : sur la maîtrise des genres discursifs à l'oral*), затим прагматичком проблематиком са фокусом на анализи неких дијалошких сегмената (као у раду *Bonjour Monsieur le Maire!: Analyse des séquences introductives de dialogues télédiffusés*), лингвокултуролошком тематиком (у раду *Jedan aspekt savremene kulture: natpisi o primerenom ophođenju u javnim ustanovama u Strazburu*), као и лингвистичком проблематиком у домену контрастивно-дијакхронијских проучавања (као у чланку *Слагање партиципа перфекта и антепозиционог директног објекта у италијанском и француском језику: контрастивно-дијакхронијски приступ*) и у домену србистике (као у раду *Glagol razgrabiti na osnovu upotrebe u neslužbenim tekstovima na*

Internetu). Међутим, ови радови имају доста недостатака – како методолошких, тако и суштинских – па и озбиљних грешака, што доводи у питање научни допринос кандидаткиње у поменути областима истраживања. Сада ћемо представити и ове радове.

У чланку *L'acquisition du FLE et la compétence discursive : sur la maîtrise des genres discursifs à l'oral*, полази се од прагматичких компетенција према *Заједничком европском оквиру*, а пре свега од дискурзивне компетенције, са циљем да се испита улога ове последње у овладавању дискурзивним жанровима. Идеја је да се педагогија пројекта у оквиру акционог приступа може применити и на дискурзивне жанрове. Прагматичка перспектива у овом раду види се и у увођењу Грајсових максима у разматрање, али одмах пошто их је представила ауторка констатује да је за њихово овладавање неопходан барем ниво Б1. У раду се не види у чему Грајсове максиме могу бити од помоћи у овладавању дискурзивним жанровима ученицима који имају поменути ниво. Овом раду би се могло штошта приговорити како у садржинском, тако и у методолошком погледу. Рад, наиме, не нуди ништа што би се могло окарактерисати као оригинални научни допринос, а није увек ни јасно шта су ауторкини ставови, а шта је преузето из научне литературе. На пример, на крају уводног дела другог поглавља, на страни 448, где се упућује на један рад из библиографије (Kurcharczyk 2009: 79) није јасно који део текста је цитат или парафраза из поменутог рада. Када се говори о дидактизацији аудио-визуелног или звучног документа, то се чини сасвим уопштено, али и недовољно кохерентно, јер се не види директна веза са проблематиком дискурзивних жанрова. Не види се јасно ни како ауторка у оквиру акционог приступа, за који се у овом раду залаже, третира различите дискурзивне жанрове, а констатација да се пројекти који се тичу дискурзивних жанрова по структури не разликују од пројекта у акционом приступу сама по себи је недовољна да би се говорило о било каквом научном доприносу овог рада.

У раду *Jedan aspekt savremene kulture: natpisi o primerenom ophođenju u javnim ustanovama u Strazburu* ауторка анализира натписе у јавним установама у Стразбуру који су у функцији интерних институционалних правила, а саме поруке које ови натписи шаљу потенцијалном примаоцу класификује на тзв. фокусиране и дисперзивне. Међутим, није јасно шта се под овим типовима порука тачно подразумева, будући да се не говори о њиховим својствима, нити се помињу критеријуми за њихово разграничење који би јој потом били ослонац у анализама примера из корпуса. Сем тога, иако у уводном делу рада наговештава да ће корпус анализирати и са аспекта лингвистичког садржаја, озбиљније лингвистичке анализе овде практично нема. Наиме, спорадичне напомене о језичким средствима којима се врши ословљавање не могу се назвати лингвистичком анализом. У овом раду, који је објављен 2010. године, налазимо и крајње импресионистичке тврдње, научно ирелевантне, а језички крајње неспретне, као што је следећа: “Ако радно време (локала) почиње пре важења поруке, онда је она сама по себи интригантна, јер подстиче на размишљање о томе шта се дешава у локалу од 18 часова а што је проузроковало истицање захтева за примереним понашањем” (стр. 392). Додајмо и то да је методолошки неприхваљиво уводити *ad hoc* термине, као што је “темпорална толеранција понашања” (стр. 392) који ауторка уводи да би објаснила два примера из свог корпуса. У делу текста који би требало да представља закључак, а заправо у последњем поглављу (које чини непуних десет редова) под необичним насловом “Уобичајене тешкоће свакодневног живота”, налазимо и бесмислене делове реченица, као што је: “..., један бицикл постаје паркинг за бицикле који ометају приступ, док се кашњење оних који долазе на пројекцију филма претвара у пројекцију оних који касне и ометају” (стр. 394). Ипак, највећи

недостатак овог рада је одсуство било каквог теоријског оквира (прагматичког и/или социолингвистичког), као и комплетно одсуство референци у самом тексту, што је у науци недопустиво.

Рад *Bonjour Monsieur le Maire!*: Analyse des séquences introductives de dialogues télédiffusés, третира конверзациону проблематику из прагматичке перспективе кроз анализу првих секвенци у интервјуима, односно стратегија започињања интервјуа. И овде је приметно одсуство теоријског оквира, затим јасног одређења ауторке према претходним истраживањима исте или сродне проблематике, као и утврђених циљева и метода истраживања којима је место у уводном делу рада. У самом тексту др Биљана Стикић се позива на неколико аутора, али се у одсуству било какве назнаке о томе који део текста представља цитат или парафразу (као на стр. 203) не види јасно шта су ставови ауторке, а шта идеје других на чија се истраживања позива. Сем тога у библиографији нису одвојене научне референце од извора који су коришћени у изради корпуса за ово истраживање.

У раду *Слагање партиципа перфекта и антепозиционог директног објекта у италијанском и француском језику: контрастивно-дијахронијски приступ*, анализирају се разлике између француског и италијанског језика у погледу слагања партиципа перфекта са антепонираним директним објектом, при чему се ова два језика пореде не само са синхронијског него и са дијахронијског становишта. Разматрају се случајеви у којима је у функцији директног објекта релативна заменица, затим партицип глагола *faire/fare* у фактитивним (каузативним) конструкцијама, затим питање слагања са заменицом *en/ne*, као и партицип перфекта у конструкцијама *combien (en) /quanto (ne)*. Сама тема лингвистички је интересантна, али њена обрада се не може свести само на констатовање стања у савременом француском, односно италијанском језику у односу на старофранцуски тј. староиталијански, као што се то у овом раду чини. Констатација да су за ситуацију у француском језику у погледу одсуства слагања партиципа глагола *faire* у фактитивним конструкцијама са антепонираним објектом одговорне “брзе и бурне промене” (стр. 104) на фонетском плану свакако не представља научно објашњење, будући да се ништа не каже о каквим се то фонетским променама ради и како се дошло до данашњег стања кад је реч о одсуству слагања партиципа у овом типу конструкција. У раду наилазимо и на нетачне тврдње, као што је она која допушта да антецендент релативне заменице *que* не буде исказан (“Кад је реч о релативној заменици *que/che*, и она може да узме више од једне функције (директни објекат или атрибут), али у овом раду битна нам је њена функција објекта и то, наравно, у оним случајевима у којима је антецендент исказан” (стр. 99). Међутим, познато је да антецендент релативне заменице *que* у француском мора бити исказан. Спорна је и ауторкина тврдња да слагање партиципа са директним објектом у француском истиче “његово својство придева” (100). Наиме, партицип у сложеним глаголским облицима задржава у потпуности своја глаголска својства. Ауторка као да не разликује језичке од ванјезичких феномена кад каже, говорећи о конструкцији *faire/fare* + *инфинитив*: “У овој конструкцији, лице или лица у функцији субјекта имају, супротно функцијама у реченици, медијаторску улогу у реализацији радње изражене инфинитивом” (стр. 101). Функцију субјекта, као и друге синтаксичке функције не врше лица, него језички изрази (као што су именичке синтагме) који могу означавати и лица (тј. особе) као елементе ванјезичке реалности. Нетачна је и тврдња да је “субјекат медијатор у реализацији радње, не само због употребе глагола *faire*, него и због чињенице да, уобичајено, особе на високим положајима не практикују активности као што је, на пример, шивење одеће” (стр. 101). Међутим, управо је глагол *faire* и само глагол *faire* у

фактитивним конструкцијама оно што субјектом означену индивидуу чини медијатором. Наиме, и да је субјекатском именичком синтагмом означен било ко други (на пример собарица, а не нека особа на високом положају) фактитивна конструкција (тј. конструкција глагола *faire* са инфинитивом) имала би исто значење, а то је да је субјекат само медијатор, а не и вршилац инфинитивом означене радње. Нетачна је и тврдња, коју налазимо на истој страни (стр. 101), да је глагол *faire* у фактитивним конструкцијама модалан. Кандидаткињи очигледно није најјаснији појам модалности, као и то који се глаголи у француском и зашто третирају као модални. Глагол *faire* са инфинитивом то никако не може бити. Комисија не може а да се не запита како је рад са оваквим грешкама уопште прошао рецензију научног часописа у којем је објављен.

У раду *Glagol 'razgrabiti' na osnovu upotrebe u neslužbenim tekstovima na Internetu* анализирају се употребе глагола *разграбити* са циљем да се објасни зашто овај глагол не дозвољава сингуларну интерпретацију субјекта нити објекта. У раду се наводе својства овог глагола (перфективност као последица префиксале творбе овог глагола, брзо извршење њиме означене радње, доживљеност радње, тенденција ка селекцији именица са пежоративним значењем у позицији субјекта), као и подкатегорије именица које се могу наћи у позицији субјекта и објекта. Ауторка констатује да субјекат и објекат имају плуралну интерпретацију, било да је у питању морфолошки или семантички плурал. Међутим, иако и сама налази примере који оповргавају ову тврдњу (а то су примери 24 и 25 на стр. 394), тј. примере који показују да субјекат може имати не само сингуларну форму, него и сингуларну интерпретацију, кандидаткиња - уместо да објасни ову могућност принципима независним од овог проблема, не доводећи при том у питање основну хипотезу - без аргумената тврди следеће за глагол *разграбити* у једном од анализираних примера: “Утисак је да овај глагол није добио своје остварење због субјекта у семантичкој јединици” (стр. 394). Ако оставимо по страни то што је крајње нејасно шта значи да глагол није добио своје остварење (и то у примерима који су преузети из корпуса и који се, будући да имају статус језичких чињеница, не могу доводити у питање него их треба објаснити), стриктно методолошки гледано, довољно је наћи само један контрапример, тј. пример који оповргава научну хипотезу, па да се исправност хипотезе доведе у сумњу. Да ауторка овај методолошки принцип не познаје или га, пак, пренебрегава види се из чињенице да у даљем тексту рада покушава да докаже управо хипотезу коју поменути примери демантују, тј. да субјекат и објекат реченица са глаголом *разграбити* имају плуралну интерпретацију. Другим речима, у овом чланку се доказује хипотеза коју претходно оповргавају (бар неки) примери из корпуса, што раду одузима научну валидност. Аналоган случај налазимо и у следећој ауторкиној тврдњи: “Значење глагола *разграбити* не толерише употребу заменице *сви*, *све* у функцији субјекта, бар када је реч о примерима из корпуса, односно скоро да их нема” (стр. 395). Међутим, одмах затим, ауторка наводи један пример из корпуса са заменицом *сви* у функцији субјекта, да би потом и сама смислила коректан пример на српском *Сви су разграбили све*, који поменути тврдњу у потпуности оповргава утолико пре што ауторка у свом објашњењу каже да се таква ситуација “не уклапа у концепт тог глагола, односно тренутно не можемо пронаћи адекватно објашњење” (стр. 395). У раду налазимо и на збуњујућу карактеризацију индикатора количине, као у примеру 36 (“Публика је буквално разграбила 70 књига које је организатор поклонио”, стр. 396), иза којег, на истој страни, читамо следећи коментар : “У примеру (36) налазимо веома слаб индикатор коначне количине, у односу на најјачи (заменица *сви*) у виду релативне реченице”. Ова тврдња је и

нетачна и бесмислена. Нетачна је зато што су кардинални бројеви најјачи индикатори количине, а свакако се овде ради о коначној количини, будући да је организатор (о којем је у примеру реч) поклатио 70 књига и ни књигу више. А тврдња је бесмислена будући да из ње следи да релативне реченице сигнализују најјачу количину, али и да уједно најјачу количину изражава заменица *сви*. Ауторка се у својој аргументацији позива и на когнитивнолингвистичку анализу префикса *раз-*, коју очигледно није најбоље разумела. Тако, на истој страни (396), налазимо следећи исказ у хипотетичкој форми који је потпуно бесмислен: “Ако се једна чаша, пре вршења радње, према концепту глагола *разграбити* креће из свог средишта у деловима на све стране, крајње стање, завршеност радње показује делове чаше, али не и чашу, односно њену форму, како је уосталом перципирамо.” У протазу (тј. у клаузи уведеној везником *ако*) овај исказ садржи очигледно неистинит став (осим ако не прихватимо да је могуће да се чаша, крећући се у деловима, и даље може назвати чашом и ако уз све то прихватимо да се таква дезинтегрисана чаша креће из неког “свог средишта”), па нам је крајње нејасно каква је сврха оваквих исказа у научној аргументацији. Један од методолошких недостатака овога рада је то што у њему нема осврта на претходна истраживања. Наиме, из констатације у уводном делу рада да овај префикс до сада није био централни предмет проучавања (стр. 391), нити је - како ауторка наводи цитирајући Д. Кликовац - “детаљније проучен” (стр. 391), произилази да се, иако не као централни научни проблем, у литератури ипак помиње. Затим, нема осврта на лексикографску обраду глагола *разграбити* у постојећим речницима српског језика, а нема ни поређења овог глагола са другим глаголима изведеним путем префикса *раз-*, што би свакако боље осветлило његову специфичност и оправдало изабрану тему истраживања из ове области србистике.

Имајући у виду претходно речено, Комисија сматра да последњих пет коментарисаних радова (тј. радови под бр. 3, 10, 12, 14 и 15 са списка “Чланци у научним часописима и зборницима” у горњем тексту), у којима се др Биљана Стикић бави лингвистичким, лингвокултуролошким, прагматичким и контрастивним темама, по квалитету далеко заостају у односу на радове посвећене историјским аспектима учења и наставе француског као страног језика. С обзиром на недопустиве методолошке и садржинске пропусте у поменутих радовима (под бр. 3, 10, 12, 14 и 15), као и материјалне грешке у неким од њих, Комисија не може дати позитивно мишљење о овом делу научног рада др Биљане Стикић. С друге стране, радови посвећени дидактичким темама из перспективе историје наставе француског језика дају одређен научни допринос овој области, у смислу бољег разумевања почетака институционализоване наставе француског језика у Србији, стања у универзитетској настави код нас између два светска рата, стручног усавршавања средњошколских професора француског у истом периоду, радиофонијске наставе француског језика у другој деценији XX века, школовања српске омладине у Француској у егзилу током и после Првог светског рата, рецепције Фенеловог *Телемака* код нас, као и уџбеника француског језика. И у неким радовима посвећеним овим темама приметне су одређене мањкавости на које смо се осврнули у нашим анализама. Наиме, није увек јасно шта су ставови саме ауторке, а шта је преузето из литературе (као у раду *La réception et l'utilisation des Aventures de Télémaque en Serbie*), затим у неким радовима изостављена је библиографија (као у раду *L'enseignement du français en Serbie 1918-1941 : niveau universitaire*), затим нема увек јасног одређења ауторке према неким анализираним феноменима (као у раду *L'enseignement des langues*

par la radio dans l'entre-deux-guerres : l'exemple de Radio Belgrade et d'autres radios européennes и *La formation de la jeunesse serbe en France 1916-1920 : aspects de l'acquisition et de l'apprentissage du français*), а има и недоследности у анализама и закључцима (као у раду *Уџбеници француског језика и развој методолошких система: рефлексија у насловима*).

Др Биљана Стикић у биографији наводи и да је учествовала на 15 научних скупова, али своје учешће на њима не документује ниједном приложеном потврдом. У биографији кандидаткиње стоји и да од 2011. године учествује на међународном пројекту *Grammaire et contextualisations* на Универзитету Сорбона 3. Међутим, не помиње се њен статус на овом пројекту од момента кад јој је престао радни однос на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (завршетком академске 2012/2013. године), нити се помињу било какви резултати са овог пројекта (извештај руководиоца пројекта или бар објављени радови са назнаком да су урађени у оквиру поменутог пројекта).

Мишљење о испуњености других услова за рад

Др Биљана Стикић већ има наставничко искуство на универзитету и то као доцент на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (од академске 2008/2009 до 2012/2013). У том звању је држала предавања и вежбе из више предмета, а то су: Методика наставе француског језика, Теорије и методе у настави француског језика, Усвајање страног језика и језичке вештине, Културе и језици француских региона, Француска цивилизација, Француски језик 1 (за студенте других филолошких група), Француски језик 2 (за студенте других филолошких група), Методе и технике научних истраживања (на мастер студијама). У биографији кандидаткиње стоји и податак да је руководила израдом пет мастер радова, али се не наводе имена кандидата као ни теме тих радова, затим се наводи да је увела два нова изборна наставна предмета, при чему нема податка о називима тих предмета, затим да је била члан научног и организационог одбора конференције катедара романистике из региона *Француске студије данас* (*Les études françaises aujourd'hui*), као и да је учествовала у припреми програма за акредитацију Катедре за романистику Филолошког факултета у Бањој Луци, о чему не даје ближе податке. Немамо увид ни у оцену наставничког рада ове кандидаткиње током њене доцентуре на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу.

Предлог за избор у звање

Комисија је савесно и детаљно анализирала достављену документацију обе кандидаткиње, на основу чега је закључила да обе кандидаткиње формално испуњавају услове за звање доцента за наставно-научну област Романистика (предмет Методика наставе француског језика), али да предност треба дати др Јелени Брајовић и то из следећих разлога: др Јелена Брајовић има знато вишу просечну оцену на основним академским студијама (9,36) од др Биљане Стикић (чија је просечна оцена 7,23). Све релевантне наводе из своје биографије и библиографије (податке о научним скуповима, објављене радове, оцену педагошког рада), др Јелена Брајовић је уредно документовала. Др Јелена Брајовић дугогодишњи је сарадник на Катедри за романистику Филолошког

факултета у Београду (од 2006. године), што значи да има и дуже искуство у настави на универзитету од др Биљане Стикић, која има петогодишње искуство у универзитетској настави. Затим, окренутост др Јелене Брајовић ка савременој глотодидактичкој проблематици у складу је са оријентацијом Филолошког факултета да, у домену изучавања страних филологија, формира што компетентније професоре страних језика, оспособљене да стечена савремена методичка знања на факултету одмах примене у учионици. Од тога је, међутим, битније да су радови др Јелене Брајовић веома квалитетни, теоријски утемељени и методолошки готово беспрекорно изведени, тако да се сваки закључак прихвата готово као нужан резултат примењене методологије на конкретан корпус чињеница. Др Јелена Брајовић испуњава, дакле, не само формалне, него и суштинске (научне) услове да буде бирана у звање доцента. Због тога са задовољством предлажемо Изборном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да изабере др Јелену Брајовић у звање доцента за наставно-научну област Романистика (предмет Методика наставе француског језика).

Комисија:

Београд, 30. јун 2014.

Др Веран Станојевић, ванредни професор
Филолошког факултета Универзитета у Београду

Др Михаило Поповић, ванредни професор
Филолошког факултета Универзитета у Београду

Др Тијана Ашић, редовни професор
Филолошко-уметничког факултета
Универзитета у Крагујевцу